

*Уманець О. В.
м. Харків, Україна*

Естетичне знання як засіб формування ціннісних настанов майбутнього фахівця

Генеральна мета системи сучасної вищої освіти - формування нової генерації кваліфікованих спеціалістів, сутнісною ознакою якої є високий рівень фахових знань, здатність до професійної мобільності, швидкого та адекватного «реагування» на вимоги суспільства. Актуалізація власне спеціалізованої спрямованості вищої освіти, однак, нівелює значущість не менш важливої її функції - формування гармонійно розвиненої особистості, аксіологічно акцентуваної у відповідності до ціннісних орієнтацій суспільства та загальнолюдських цінностей.

Складання особистішої системи ціннісних орієнтацій - перманентний процес, завдяки якому індивід визначає своє місце світі, у соціумі та шляхи самореалізації в ньому. Максимальна активізація цього процесу, що багато в чому припадає на час набуття освіти, спонукає до осмислення виняткової значущості та необхідності посилення її ціннісно-орієнтуючої функції.

Безпосереднє її втілення - опанування естетичним знанням. З одного боку, сьогодні воно перебуває на своєрідному «маргінесі» уваги, що виражається у розмиванні його специфіки та штучному поєднанні з етикою - у створенні вельми своєрідного «тандему» - етика-естетика. З іншого боку, звуження сутності та предмету естетики, формування спрощеного уявлення про сутність і специфіку її категоріально-понятійного апарату зводить естетичне знання до обмеженого комплексу інформації щодо мистецьких процесів, унеможлиблює його осмислення як філософсько-аксіологічної рефлексії людства.

Складність повноцінного «вписування» естетичного знання в обрії сучасної системи освіти, як і проблема естетичного виховання, значно підсилюється однією з сутнісних проблем сучасного духовного буття людства та людини-невизначеністю, нівелюванням аксіологічного «стрижня» особистості. Потужний вплив споживацьких настанов масової культури та тенденцій

глобалізації мають своїм наслідком пасивне опертя індивіда на штучно нав'язані стереотипи, певним чином позбавлені як особистісного, так і національного забарвлення. Калейдоскопічність сучасної культури, її мозаїчний характер, зумовлений наявністю ціннісно диференційованих субкультур, додає особливої актуальності проблемі формування ціннісних основ індивіда та формування високого рівня його естетичного виховання.

Актуалізація необхідності свідомого, цілеспрямованого складання особистісної системи ціннісних орієнтацій та потреби в естетичному вихованні за сучасних умов значно підсилюється тим, що формування ціннісної «вісі» особистості нерідко відбувається за принципом заперечення значущості загальнолюдських аксіологічних настанов, декларативного протиставлення їм власних, складених в опорі на стереотипи масової культури.

Дані проблеми мають і діахронічний вимір - за таких умов втрачається повноцінний зв'язок індивіда з масштабним полем історично-культурного досвіду людства. У плюралістичному просторі сучасної, зокрема національної культури, духовні цінності минулого часто позбавляються позачасового та позапросторового значення, будучи витісненими позірними цінностями масової культури. Це, безумовно, містить у собі потенційну загрозу звуження культурного, естетичного, художнього - і ширше - аксіологічного тезаурусу індивіда та проблематизує питання естетичного виховання студентства.

Надаючи уявлення про сутність та історично-культурне інтерпретування сутності вищих духовних цінностей - гармонії, міри, досконалості, краси - естетичне знання має не тільки високе пізнавальне, а й виховне значення. Прилучення до аксіологічного «ореолу» людства, осмислення його історично-культурної детермінованості є дієвим засобом не тільки естетичного виховання покоління майбутніх фахівців, а й активізації свідомого складання ціннісних орієнтацій особистості, їх гармонізації зі світом загальнолюдських духовних цінностей.